

Sprawiedliwi

6 marca - Europejski Dzień Pamięci o Sprawiedliwych

Symboliczne podziękowanie za prawdziwe bohaterstwo

Kiedy za przyzwoite zachowanie grozi kara śmierci, nie każdy zostaje bohaterem. Bezczenne, gdy są ludzie, którzy nie bacząc na zagrożenie, ryzykują życie. Bywa, że nie tylko własne, ale i swoich rodzin, dzieci, sąsiadów.

Ogród Sprawiedliwych w Warszawie

Irena Sendlerowa, Jadwiga Piotrowska, Antonina i Jan Żabińscy - to tylko przykłady bohaterów, którzy, jak sami o sobie mówili, nie zrobili nic wielkiego, po prostu inaczej nie mogli, nie chcieli, nie umieli postąpić. Cytując Wisławę Szymborską: "Tyle o sobie wiemy, na ile nas sprawdzono". To prawda, trudno teoretycznie wejść w rolę i sądzić - ja bym tak zrobił, ja bym tak nie zrobił.

Tym wszystkim, którzy w czasie wojny "sprawdzili" się ratując Żydów z holokaustu, Instytut Jad Waszem w Jerozolimie przyznaje medal "Sprawiedliwy wśród Narodów Świata". Wielu "Sprawiedliwych" zdążyło jeszcze posadzić drzewko oliwne w parku otaczającym instytut. Na medalach wybite jest przesłanie-podziękowanie "Kto ratuje jedno życie - ratuje cały świat". Medale "Sprawiedliwych" nadawane są za ratowanie Żydów obywatelom wszystkich narodowości, pod warunkiem, że nie są Żydami. Odznaczenia przyznano już ponad 26 tysiącom osób. Wśród nich ponad 6900 było z Polski.

Zaklinanie rzeczywistości

Co, gdy jest polityczne zapotrzebowanie na nową historię? Gdy okazuje się, że 6900 polskich sprawiedliwych to za mało, że do dobrego samopoczucia potrzeba więcej? Niezawodnie z inicjatywy oraz pod patronatem Ojca Tadeusza Rydzyka - założyciela i dyrektora Radia Maryja - powstała kaplica Pamięci w Świątyni pw. Najświętszej Maryi Panny Gwiazdy nowej Ewangelizacji i św. Jana Pawła II w Toruniu, upamiętniająca więcej szlachetnych Polaków niż Jad Waszem. Czy teraz zbiorowo możemy poczuć się lepiej? Naprawdę?

Chodzi o pamięć czy wyścigi? O los człowieka czy o nową narrację? Może najwyższy czas na przerobienie lekcji na faktach, na bazie źródeł, wyników badań naukowych historyków? Może okazać się, że prawda leży tam, gdzie leży - niewielu Polaków ratowało Żydów, a Polacy, szmalcownicy, wydający za pieniądze Niemcom Żydów i pomagających im Polaków to nie margines. Po co się licytować?

Najcięższa z prób

Jacek Kuroń we wspomnieniach "Wiara i wina", wyd. Niezależna Oficyna Wydawnicza, pisze:

"Część ludzi wybierała walkę z okupantem i pomoc Żydom. Pozostali mogli żyć normalnie i nie zwariować tylko wówczas, jeśli uznali, że Żyd jest inny i gorszy, jakby podczłowiek. Myślę, że zetknięcie się z zagładą Żydów może człowieka doprowadzić albo do walki, albo do domu wariatów, albo uznania tych, którzy giną za gorszych. I tak się stało z olbrzymią częścią polskiego społeczeństwa".

Trudny, dramatyczny, niewyobrażalny temat. W nieludzkich warunkach na heroiczne czyny stać było niewielu "Sprawiedliwych". Tę lekcję prawdziwej historii trzeba przerobić, choć wydaje się, że szkoła nie staje na wysokości zadania. Czytanie wspomnień, oglądanie filmów może dać pojęcie o Holokauście.

Poszukaj wartościowych świadectw. Dla przeszłych i przyszłych pokoleń.

Tekst zaczerpnięliśmy z [Obywatelskiej Układanki Polskiej](#) autorstwa Mai Kramer i Karoliny Laube-Kramer.

[Obywatelska Układanka Polska](#) to ponad 100 pretekstów do rozmów w duchu wolności i solidarności, o prawie, prawach człowieka, demokracji, tolerancji, wartości obywatelskich. Tematy obywatelskie zostały wyodrębnione z publikacji o szerszym zakresie [Nieoczywista Układanka Polska](#), która [objęta jest Honorowym Patronatem Adama Bodnara, Rzecznika Praw Obywatelskich](#). [Obywatelska Układanka Polska](#) zaprasza do rozmów o Polsce i świecie współczesnym w duchu otwartości, szacunku, bez mowy nienawiści. Każdy temat wzbogacony jest o inspiracje do podejmowania aktywności, działań - w planie osobistym, w rodzinie, w społecznościach lokalnych i na szerszą skalę.

[Obywatelska Układanka Polska](#) udostępniona jest przez wydawcę, Fundację Kocham Polskę, do nieodpłatnej dystrybucji

w wersji elektronicznej, do niekomercyjnego użycia na licencji CC BY-NC-SA 4.0.